

Mens en Wereld

UITGAVE VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

Verschijnt maandelijks — 22 Februari 1947, 2e jrg. Nr. 2

RED.: ADR. VAN OSTADELAAN 147, UTRECHT - ADMIN.: CENTRAAL BUREAU HUM. VERBOND, WEERDSINGEL O.Z. 80, UTRECHT

VRIJZINNIG-CHRISTELIJK OFFENSIEF

Tegelijk dat ds. Aris in het Parool met zijn critiek op het Verbond voor de dag komt, publiceert Prof. Lindeboom zijn kritische beschouwingen in het omroepblad van de V.P.R.O., „Vrije Geluiden”. De vrijzinnig christelijke wereld is verontrust over de gedachtengangen van de in het Verbond georganiseerde humanisten, en zij uit die verontrusting in een samenvattende beschuldiging: „aanmatigend”.

Aanmatigend acht men de opvatting van het humanisme, die in het Verbond opgeld doet, blijkbaar omdat het gebruik van het woord humanisme tot nu toe min of meer het monopolie van het Vrijzinnig Christendom (ook wel van het Katholicisme) was. We erkennen natuurlijk ten volle, dat er religieuze humanisten zijn, en dat het vroegere humanisme overwegend religieus was, maar het lijkt ons een winst voor het spraakgebruik, als men dan ook van religieus of bijbels humanisme spreekt, terwijl humanisme zonder meer een onkerkelijke levensbeschouwing aanduidt.

Overigens is er verschil tussen de critiek van Prof. Lindeboom en die van Ds. Aris. Op de laatste, die van veel meer begrip voor de innerlijke bewogenheid der humanisten in ons Verbond getuigt, hopen we in het Parool te antwoorden; de critiek van Prof. Lindeboom willen we hier echter van enige aantekeningen voorzien. We zullen zijn beschouwingen op de voet trachten te volgen. Daarbij onderschrijven we onzerzijds graag zijn veronderstelling, dat onze grondslag wederzijds begrijpen van en misschien op menig punt samenwerking met vrijzinnige Christenen niet buitensluit. Vervolgens echter onderwerpt Prof. Lindeboom onze beginselverklaring aan een kritische beschouwing. En hier gaan de standpunten uiteen.

ONZE BEGINSELVERKLARING IN HET GEDING

Allereerst gaat het om de bekende formule: „Zonder uit te gaan van een persoonlijke Godheid”. Prof. Lindeboom vindt dat geen gelukkige omschrijving, want er zijn toch ook mensen, die weinig de nadruk leggen op het persoonlijk element in het Godsbegrip en die toch de christelijke waarheden als zodanig willen belijden. „In hoeverre dit mogelijk is”, zo vervolgt hij dan, „en of zij zodoende toch eigenlijk niet in strijd komen met christelijke grondwaarheden en — overtuigingen, is hier niet aan de orde”. Naar onze mening is dit echter juist het enige wat hier wel aan de orde is. Deze mensen zijn o.i. niet christelijk meer te noemen, en een overtuigd christen noemt ze ook niet zo. Evenmin als wij. We zullen ze deze vaagheid natuurlijk niet verbieden, maar wij achten ons verplicht ze in deze verdoezeling der grenzen niet te volgen. Christendom en humanisme beide kunnen daarbij alleen maar gediend zijn.

Vervolgens spreekt Prof. Lindeboom over de uitdrukking „de mens als bijzonder deel van het kosmisch geheel”, die hij nietszeggend acht. We antwoorden daarop: dat hangt er van af, wat men van een beginselverklaring als de onze verwacht. Het is geen catechismus, waarin men precies kan vinden wat men geloven moet en wat niet. Het wil niets anders zijn dan de aanduiding van datgene wat naar onze overtuiging wezenlijk is voor onze levensbeschouwing in al zijn verscheidenheid. Hier wordt uitgedrukt, dat de mens deel is van het wereldgeheel — maar dat is een steen ook — doch daarvan ook bewustzijn heeft en er een eigen inspiratie aan ontleent. Vandaar de toevoeging „bijzonder deel”. Niet iedere humanist legt daar de nadruk op, maar het behoort wel tot de trekken van het humanisme als geheel. Een poging tot vage religiositeit moet er niet in gezien worden, wel de uitdrukking van een klaar besef omtrent de positie van de mens in de wereld. Dat de mens schepper zou zijn van geestelijke waarden, geeft

Prof. Lindeboom aanleiding te vragen, of hij dat dan naar willekeur doet. Neen, luidt ons antwoord, want hij kan zich ook daarbij niet onttrekken aan het normbesef, dat niet van zijn persoonlijke willekeur afhankelijk is, maar dat daarom nog niet noodzakelijk opgevat hoeft te worden als een religieuze macht, zoals Prof. Lindeboom veronderstelt. We weten niet goed, wat hij daarmee bedoelt, maar als het moet betekenen een macht, die bewust ingrijpt, ordent, leidt, dan moeten we zeggen: dat weten wij niet. En daarmee bedoelen we niet: misschien zijn anderen in dit opzicht verder dan wij — dat is natuurlijk mogelijk — maar wij menen, dat de mens dat niet weten kan.

GELOOF EN REDE

En hiermee zijn we meteen bij een volgend punt aangekomen: de functie van de rede. Prof. Lindeboom ontkent om te beginnen, dat de aanvaarding van de toets der rede karakteristiek is voor alle humanisme. Maar ten eerste beweren wij slechts, dat het kenmerkend is voor ons humanisme, en ten tweede is ons geen humanisme bekend, dat die toets der rede niet aanvaardt. Wanneer Prof. Lindeboom betoogt dat die rede niet bij alle humanisten dezelfde betekenis heeft, geeft hij dat ook toe. Van onze kant willen wij graag erkennen, dat die toets der rede voor ons een bijzondere betekenis heeft.

- In „Het Parool” verweet Ds. Aris ons verbond aanmatiging. Onzerzijds zal in dezelfde krant daarop worden geantwoord.
- In „Vrije Geluiden” besprak Prof. Lindeboom onze beginselverklaring. In dit nr. van Mens en Wereld gaat onze alg. voorzitter daarop in.
- De verspreiding van het extra-nummer van Mens en Wereld geeft ons Verbond grote bekendheid. Wie helpt mee de resterende exempl. aan de man te brengen?

Het is ons niet ontgaan, dat er gebieden zijn, waar de rede — hoe ruim ook opgevat — geen toegang heeft, maar het is veel eer Prof. Lindeboom ontgaan, dat naar onze overtuiging de mens omtrent die gebieden niets weten kan. „Waar de rede ophoudt begint het geloof”, zegt Prof. Lindeboom. Daarom zijn wij dan ook in deze zin niet gelovig. Merkwaardige gedachte overigens van Prof. Lindeboom, want het betekent dat het geloof afneemt, naarmate de rede toeneemt. Wij hebben echter een andere opvatting van de verhouding tussen levensgrond en rede. We menen, dat er een nauwe samenhang tussen beide bestaat. De rede is voor ons het middel om de fundamentele ontdekkingen, die de menselijke ziel doet, in een houdbare vorm te gieten. Zo gezien kan de rede niet verklaren en hoeft ook niet te verklaren, waarom alles is zoals het is, maar hij dwingt ons rekenschap af te leggen omtrent dat wat is, dat daardoor niets van zijn ontzagwekkendheid verliest. „Verklaren” kunnen we niet eens, waarom een steen valt. Wel kunnen we de wetmatigheid der zwaartekracht formuleren, maar dat maakt ons nog niet duidelijk, waarom er zwaartekracht werkt. Dit brengt ons niet tot een verachting van de rede, maar tot een nederig inzicht in datgene wat de mens wel weten kan en wat niet.

ONZE CULTURELE VERANTWOORDELIJKHEID

VOOR HET CONGRES

Op 22 en 23 Maart zullen we dan weer in Utrecht bijeen zijn. Wie zich het vorige congres nog herinnert, zal zeker verlangend zijn opnieuw het contact met humanisten uit geheel Nederland op te nemen. We denken allen nog met warmte terug aan de sfeer van principiële discussies, vriendschap en werklust, die dat congres bezielde. Zo zal ook het komende congres zijn. Stof voor de discussies zal er genoeg wezen. Laten we ook nu weer vasthouden aan die geest van onderlinge verbondenheid en de wil tot oprecht begrip, die alleen ons werk vruchtbaar kunnen maken.

De Zaterdagavond is bestemd voor discussies over het onderwysrapport. De Zondagmorgen is er een bezinningsbijeenkomst.

Maar niet minder belangrijk zullen de discussies wezen over de eigenlijke congres-agenda. Sommigen hebben de laatste tijd gevreesd, dat het Verbond teveel de politieke kant zou opgaan, anderen zijn van mening dat het in zijn uitingen te vaag blijft; sommigen hebben de verklaring over Indonesië betreurd, anderen hebben deze publicatie juist toegejuicht. Ook over deze kwestie zal op het congres gesproken kunnen worden. Laten we echter twee dingen hieromtrent vooropzetten: Zal het Verbond zijn geestelijke taak kunnen vervullen, dan zal het op den duur vat moeten krijgen op de massa. En wil het vat krijgen op de massa, dan zal het moeten spreken over de dingen, die de massa vervullen. Daarom zal het evenmin als de kerken mogen nalaten o.a. ook de politiek te toetsen aan zijn principiële grondslag. Anderzijds moet het boven iedere twijfel verheven zijn, dat in het Verbond plaats moet wezen voor humanisten van iedere politieke overtuiging, die het beginsel kunnen onderschrijven.

Natuurlijk kan er te allen tijde meningsverschil ontstaan over

de toepassing van deze principes. Maar die zullen niet onoplosbaar blijken, wanneer ieder doordrongen is van het besef, dat voor elk van ons slechts één motief geldt bij al ons handelen ten aanzien van het Verbond, en dat is: de verbreiding en verdieping van een waarlijk humanistische gezindheid. Laten we, vasthoudend aan deze overtuiging, de problemen waarvoor we geplaatst zijn trachten op te lossen, dan kan er geen twijfel aan bestaan, dat ook dit congres vruchtbaar werk zal doen.

En dit zal nodig zijn. Want er is veel te verrichten. Eén jaar hard werken heeft het Verbond een positie verschaft, die in veel opzichten de verwachtingen van de oprichters overtroffen heeft. Maar dat mag ons de ogen niet doen sluiten voor het feit, dat we nog pas aan het allereerste begin staan. Een drieduizend leden is heel aardig..... als begin. Ze vormen het bruggehoofd, van waaruit de aanval op het geestelijk nihilisme ingezet kan worden, meer niet, maar ook niet minder. Niet minder! Want de mogelijkheid is ons gegeven. Niet een gemakkelijke kans, maar een moeilijk begaanbare, steile en ongebaande weg. Die weg moeten we gaan, sinds we onze verantwoordelijkheid voor deze wereld aanvaard hebben, gehoorzaamend aan de idee der menselijkheid in zuivere zin. Dat betekent praktisch: nuchter en doelbewust onze naastbijliggende plicht overwegen, de lijnen uitstippelen voor het werk, Nuchter en doelbewust: laat zó dit Congres wezen, maar daarom niet minder bezielde door de gloed van onze overtuiging, dat het de roeping van de mens is, mens te zijn. Daartoe kan ieder lid zijn steentje bijdragen, daaraan kan ieder lid nieuwe kracht onttelen. En omdat dat zo is, hoort ook ieder van ons daar te zijn, waar een ogenblik lang het hart zal kloppen van het levende humanisme.

Één Jaar Humanistisch Verbond

17 Februari 1947 was het een jaar geleden dat te Amsterdam het Humanistisch Verbond werd opgericht. Temidden van de verwarring der na-oorlogse tijd, te midden van de enorme afkeer die West-Europa vertoont ten aanzien van de eisen van een gezond geestelijk en zedelijk leven, te midden van de onweerstaanbare zuiging naar vermaak, vergetelheid, het andere-dan-het-eigen-leven, hebben enkelen het gewaagd een appèl te richten tot onkerkelijk Nederland. Een appèl, dat de geestelijke grond waarop wij staan in het bewustzijn wil brengen. Dat de levens der velen richting wil geven en rijke inhoud. Het was een waagstuk, dat nochtans gewaagd moest worden.

En nu na één jaar! Een jaar van verdieping en van strijd. Van verbreiding van het humanisme door radio, pers en het gesproken woord op bijeenkomsten en in huiskamers. Een jaar ook waarin menigeen, die veraf van het centrum het humanisme begroette als de waarheid van zijn leven, als dat, waarop hij reeds zo lang had gewacht, op zijn eenzame post zijn krachten wijdde aan de verbreiding van het humanisme. En wat is het resultaat? Mag men na één jaar werk al vragen naar resultaat?

Laten we het doen. En dan vaststellen, dat er een hoopvol begin is gemaakt, waarvan de uitwerking nog niet te meten is. Hoeveel luisteren in toenemende mate naar onze Zondagmorgen-uitzendingen? In hoeveel plaatselijke bladen was ook van tijd tot tijd het humanisme aan het woord? Hoeveel heeft de stem van het Verbond bereikt? Wij weten het niet, alleen weten we zeker, dat het er velen zijn. En daarom gaat het. Niet om een nieuwe organisatie, nieuwe uitgaven, nieuwe bijeenkomsten. Die zijn het onmisbaar middel om dat éne doel: een wat rijker geestelijk leven in Nederland, een geestelijke herleving en wederopbouw, die ons enige waarborg biedt voor een gelukkiger volk en mensheid. Laat het humanistisch woord klinken van huis tot huis. Laat men bovenal weten in U een humanist te ontmoeten. En laten wij het tweede Verbondsjaar ingaan met de gedachte, dat het nog altijd een waagstuk is, dat we niet nalaten te wagen, omdat we niet anders kunnen.

B. C.

Maar ook punt 3 der beginselverklaring wekt Prof. Lindebooms critiek op: „Het humanisme is in de westerse cultuur thans niet denkbaar zonder de principiële erkenning der persoonlijke vrijheid, de sociale gerechtigheid en de culturele verantwoordelijkheid”. Prof. Lindeboom valt over het woordje „thans”. „Is het dan ooit anders geweest?” zo vraagt hij. Ja, wij dachten van wel. Met name de sociale gerechtigheid speelt bij vele humanisten in het verleden een kleine of in het geheel geen rol. Deze kant van het humanisme lijkt veel meer afhankelijk van tijd en plaats, dan het door Prof. Lindeboom betwiste kenmerk van de toets der rede. Juist omdat we het verleden geen geweld willen aandoen, is het woordje thans alleszins gerechtvaardigd.

Bovendien spreekt Prof. Lindeboom zich weer tegen, wanneer hij zelf betwijfelt of de culturele verantwoordelijkheid wel kenmerkend is voor alle humanisme. Zijn argumenten schijnen echter nogal gezocht. Hij kent wel een hogere verantwoordelijkheid dan de culturele, de zedelijke bijvoorbeeld. Ja, daarover kunnen we het gemakkelijk eens zijn, en we zeggen dan ook helemaal niet dat de culturele verantwoordelijkheid de hoogste is, noch dat het het enige is, dat van belang is. Maar het hoort er naar onze mening wel bij; dat is alles. We zien niet erg in, wat hiermee de uitspraak te maken heeft over mensen die queu maken voor de deur der cultuur als honden voor een slagerswinkel. Zulke onvriendelijke dingen kan men ook over de religie zeggen.

* * *

Zo blijft er van Prof. Lindebooms critiek niet zo heel veel over, behalve zijn laatste punt: Hij mist in het Verbond de liefde en de gehoorzaamheid, die wij God verschuldigd zijn. Wanneer hij daarmee wil zeggen, dat wij geen besef zouden hebben van onze geworpenheid in de wereld, onze bestemming, en onze ontoereikendheid, dat wij niet zouden weten wat het betekent mens onder mede-mensen te zijn, dan kunnen we slechts hopen hem van het tegendeel te overtuigen door de ernst van ons leven, ondanks al ons tekortschieten. Wanneer hij echter bedoelt te zeggen, dat wij een andere opvatting hebben van mens, leven en wereld dan hij, dan heeft hij gelijk. Maar daarvoor zou hij zoveel woorden niet nodig gehad hebben.

J. P. VAN PRAAG.

DE VASTENBRIEF DER KATHOLIEKE BISSCHOPPEN

In de Vastenbrief, voorgelezen in de Kath. kerken op Zondag 16 Febr. j.l., staat o.a.:

„Van moraal kan geen sprake zijn voor wie niet gelooft aan een God die de mens zekere verplichtingen heeft opgelegd en het kwade bestraft”.

„Wie niet in een God gelooft, doet wat nuttig en aangenaam voor hem is. Alle systemen om een moraal op te houden zonder God houden geen stand”.

Allereerst treft ons hier een miskenning van de betekenis, die het humanisme voor zijn aanhangers heeft. Hier wordt datgene, wat voor zéér velen een hoogste waarheid is, een diep geloof, op een voor bisschoppen ontoelaatbare wijze tot karkatuur gemaakt. Erger is nog, dat zij zich niet rechtstreeks tegen het humanisme richten, maar het in één pot gooien met liberalisme, communisme en socialisme, aldus, met politieke richtingen. De onverdraagzaamheid en de geest der inquisitie hanteren hier de onchristelijke middelen der misleiding en onwaarachtigheid, zoals wij het ook de Nazi's hebben zien doen. Onchristelijk is tevens de wijze waarop de grondlegger van het 19e eeuwse socialisme met nadruk als Duitser en als Jood wordt gebrandmerkt, hetgeen alleen maar voedsel geeft aan de haat tussen volken en rassen.

Deze gehele brief ademt een geest van kwade trouw en brengt slechts scheiding tussen de mensen door de suggestie, dat men zonder God geen goed leven kan leiden. Dit is Christelijke hoovaardij.

De bisschoppen maken nergens onderscheid tussen de humanisten en de geestelijk onverschilligen. Dit is even onwaardig als de gelijkstelling van de werkelijk godsdienstig gelovigen met de dode zielen die lid van de kerk zijn, waarin platvloerse kritiek op de kerk soms ontardt.

Deze vastenbrief overtuigt ons opnieuw van de noodzaak van het Humanistisch Verbond. Door onze georganiseerde aanwezigheid, onze beginselverklaring en getuigenis zal het mogelijk worden, dat dergelijke uitingen van de kerk door steeds meer geestelijk en zedelijk krachtig levende mensen als onwaardig worden beschouwd. Zij zullen de kerk dwingen tot een principiëler woord, dan hetgeen heden, tot schade van de kerk zelf, gesproken werd.

B. C.

Uit de Keuken van het Verbond

Er is te weinig contact tussen H.B. en leden. Kennen ze elkaars moeilijkheden op het gebied der organisatie voldoende? Een der middelen om dit contact te versterken zouden regelmatigte aantekeningen over de H.B.-vergaderingen kunnen zijn. De leden krijgen een blik in de keuken en zullen de spijzen met meer begrip keuren.

De ruimte laat nog geen uitvoerige mededelingen toe, maar toch wel enkele notities.

12e H.B.-vergadering: 26 Januari 1947. Algemene discussie over de positie van het Verbond: Ons geestelijk gezag is snel toegenomen, het ledental bevredigend. Toch geen moment verslappen. Een nieuwe „stoot” vooruit is nodig. Daartoe ook nauwer contact met de gemeenschappen, bijvoorbeeld door regelmatige afgevaardigdenconferenties, en verslag H.B.-vergaderingen in Mens en Wereld. Opnieuw de vorm onzer uitingen onder de loupe nemen. Vasthouden aan het principe: Het Verbond voor alle humanisten, ongeacht hun politieke overtuiging. Verbreidingsmogelijkheden grondig onderzoeken.

Een veelzijdige samenstelling van het H.B. schijnt na het a.s. congres gewaarborgd. Organisatie en programma van het congres worden nog eens besproken. Vervolgens verslagen van delegaties en resultaten van gevoerde besprekingen, o.a. in de Contactcommissie met Humanitas. Ingevoerde stukken worden besproken, waaronder een verklaring van de gemeenschap t Gooi, die aan de andere gemeenschappen wordt toegezonden. Enkele vertegenwoordigingen worden geregeld. De plaats van het humanisme in de radio zal opnieuw worden overwogen. Volgende H.B.-vergadering 1 Maart 1947.

DEELNEMERSPRIJS CONGRES. Deze bedraagt f 3.— voor het gehele congres, f 1.50 voor één dag.

OPGAVE ZIE FORMULIER BLZ. 4

Studentenvereniging op humanistische grondslag

De Delftse studentenvereniging heeft de naam Socrates aangenomen. Zij wil zijn een gemeenschap van studenten, die zich in humanistische sfeer willen verdiepen in de fundamentele problemen van wereld- en levensbeschouwing en daarmee in verband staande praktische vraagstukken ten aanzien van hun levenshouding.

Onder humanisme verstaan zij, hetgeen in art. 1 van de beginselverklaring van het Hum. Verbond is geformuleerd. „Socrates” wil zich door haar activiteit stellen tegenover het geestelijk nihilisme in de studentenwereld en in het bijzonder het buitenkerkelijk deel ervan oproepen zich te bezinnen op die waarden, die de mens opvoeren naar hoger geestelijk en zedelijk bewustzijn.

Het bestuur bestaat uit: J. de Heer, president, R. Tutein Nolthenius, secr., H. Grabowsky, thesaurier, R. Pott, vice-secr., J. W. Tj. Marrenga, commissaris.

Clara Meyer-Wichmann herdacht

De 15e Februari van dit jaar was het 25 jaar geleden dat de begaafde Nederlandse juriste en strijdster voor een grotere humaniteit ten aanzien van de behandeling der misdadigers, Clara Meyer-Wichmann overleed. Haar dood op 32-jarige leeftijd was een groot verlies voor de beweging tot hervorming van ons strafrecht, voor het socialisme, waaraan zij waardevolle bijdragen had geleverd, o.a. door haar kijk op het marxisme, en in het bijzonder voor wie in aanraking waren met haar rijke persoonlijkheid. Haar werken werden gebundeld in de boeken „Mensch en Maatschappij” (1923), „Bevrijding” (1924), „Misdaad, straf en maatschappij” (1931) en „Vrouw en Maatschappij” (1936).

ER VERSCHEEN

Prof. Dr H. de Vos, *De Christelijke Idee der Humaniteit*. Uitg. Van Gorcum en Comp. Assen, 1947. Een uitstekende en goed-gedocumenteerde uiteenzetting van de Christelijke fundering der humaniteit. Drie feiten komen ons bij het lezen tot bewustzijn. 1e. De inhoud van de Christelijke humaniteit valt zo goed als geheel samen met die der buitenkerkelijke humanisten; daardoor is samengaan op praktische gebieden mogelijk. 2e. De fundering is voor ons onaanvaardbaar. Lees o.a. pag. 12: „de beslissende waarheden zijn geopenbaard... aan den gelovigen mens en in het bijzonder aan... de Kerk” (aan welke? D. L.) en op pag. 13: „Het Christendom zal den mens steeds zien in betrekking tot God en wel tot God, zoals Hij zich openbaart in Jezus Christus”. 3e. De snel zich uitbreidende vervloeiing tussen orthodox en vrijzinnig Christendom. Lees b.v. pag. 11—14! De uitingen van verschillende vrijzinnig geheten leiders wekken grote onzekerheid in dezen en dringen tot heroriëntering. Wanneer zal er eens een vrijzinnig-christelijk concilie worden samengeroepen tot het vaststellen van een vrijzinnige dogmatiek?

Mr. H. Giltay, *De levende Epictetus*. Uitgave I. V. P. van Stockum en Zoon, 's-Gravenhage 1946.

Uit het ons nagelaten zedekundig handboekje van den vrijgelaten slaaf Epictetus (± 100 na Chr.) heeft de vertaler een keuze gedaan van uitspraken, die een milder en menselijker zijde laten zien van de vaak zo uitsluitend als star-dogmatisch uitgekreten leer der Stoïcijnen. Inderdaad komen door dit boekje de mensenliefde, vroomheid, deemoed en humor van Epictetus geheel tot hun recht. Mr. Giltay heeft ons met een fijnzinnige vertaling, die voorafgegaan wordt door een duidelijke inleiding, verrijkt.

Dr. J. M. Hoek, *Levend Verleden*. Uitgave Swets en Zeitlinger, Amsterdam 1946.

Wie belang stelt in de klassieke Oudheid, kan in dit boekje allerlei wetenswaardigheden vinden, die bewijzen, welk een invloed de Grieks-Romeinse cultuur voor de Europese beschaving heeft gehad. Binnen zijn bestek kon de schrijver, behalve in zijn lezenswaardig slot, niet de gehele rekening opmaken, van wat wij aan Hellas en Rome te danken hebben. Nodig blijft nog steeds een werk, waarin uitvoerig de doorwerking van deze cultuur-centra in het heden wordt uiteengezet. Zet Dr. Hoek zich daar niet eens aan?

ONTVANGEN BOEKEN.

C. J. Schuurman: *Perspectief der Ziel*. Arnhem, H. Roland Holst: *Van de Schaduw naar het Licht*. Amsterdam. J. C. van Schagen: *Flarden van de Wind*. Arnhem. Lisa Tetzner: *Het Zwervende Schip*. Amsterdam. Dr. H. Faber: *Gedachten over de kerk in het Vrijz. Christendom*. Arnhem.

CONGRES-VOORSTELLEN

Het Congres spreekt zich uit, dat het H.B. gemachtigd wordt zich tot de regering te wenden en er bij de regering op aan te dringen haar grenzen open te stellen voor een zo groot mogelijk aantal joodse emigranten. (voorstel Den Haag.)

In het Onderwijsrapport worden stellingen VI en VII vervangen door: Het Humanistisch Verbond is van mening, dat godsdienstige leerstellingen, bijbelkennis en bijbelse verhalen, evenmin als politieke beginselen, geschikte leerstof zijn voor leerlingen van de lagere schoolleeftijd.

Het Humanistisch Verbond, dat zich los gemaakt heeft van het kerk-geloof, kan er uiteraard niet mee instemmen, dat de staatsmacht en het staatsgeld dienstbaar worden gemaakt aan de verbreiding van het kerk-geloof, is dus voorstander van scheiding van kerk en staat en van school en kerk.

Waar het H.V. echter volledig de vrijheid van de ouders, om hun kinderen godsdienstonderwijs te doen geven, erkent, ziet het in de regeling art. 26 der L.O.-wet alleen dit bezwaar, dat dit ten dele gegeven wordt op kosten van de staat, waardoor ook niet-gelovigen er aan meebetalen.

Het streven naar **verplichting** van het godsdienst- of bijbelonderricht op de openbare lagere school, wordt door het H. V. met beslistheid afgewezen. (voorstel Den Haag.)

Candidaten voor H.B.

Dr J. C. Brandt Corstius; Mevr. L. M. Coster—Wijsman; Maurits Dekker; Prof. Mr H. R. Hoetink; H. van Laar; H. J. J. Lips; Dr D. Loenen; Mevr. B. v. d. Muyzenberg—Willemse; Mevr. H. A. Polak—Schwarz; Prof. Dr H. J. Pos; Dr J. P. van Praag; J. Rogge; Ir P. J. Schut; Mr A. Stempels; Dr G. Stuveling; Prof. Dr J. B. Tielrooy; Mr J. in 't Veld; Drs I. Vijlbrief; M. G. Warffemius; Mr H. B. J. Waslander; L. de Wolff (voorstel H.B.)

BALANS PER 31 DECEMBER 1946.

Inventaris	f 300.—	Leningen	f 1.900.—
Voorraad boeken en brochures	„ 1.094.24	Volksopvoeding	„ 1.564.42
Debiteuren	„ 1.993.50	Crediteuren	„ 775.01
Vooruitbetaalde en te vorderen posten	„ 215.62	Diverse vooruitontvangen en te betalen posten:	
Kas	f 22.57	Contributies	f 469.68
Giro	„ 637.36	Expl. krant	„ 1.063.98
	f 659.93	Expl. boeken en broch.	„ 49.81
Verlies over 1946	„ 1.601.71	Diversen	„ 48.10
	f 5.871.—		„ 1.631.57
			f 5.871.—

VERLIES- EN WINSTREKENING OVER HET JAAR 1946.

Expl. maandblad	f 1.372.18	Contributies	f 5.919.85
Sal. incl. pensioenpr. hr. v. d. Berkhof	f 5.254.56	Kasfonds	„ 1.954.53
Soc. lasten	„ 234.45	Verkoop boeken en brochures	„ 645.08
Alg. kosten	„ 3.259.98	Saldo Verlies	„ 1.601.71
	„ 8.748.99		
	f 10.121.17		f 10.121.17

Helpt onze administratie, zendt ons nu reeds Uw aanmelding toe:

Aanmeldingsformulier.

Ondergetekende wenst deel te nemen aan het congres, dat op 22 en 23 Maart 1947 in het Gebouw voor K. en W. te Utrecht gehouden zal worden. Hij/Zij wenst bij geestverwanten en wenst wel/niet deel te nemen aan de gemeenschappelijke maaltijd op 23 Maart à f 2.50. Hij/zij is wel/een afgevaardigde.

Naam:
Adres:
Plaats:

deelname: f

maaltijd: f

f

reisk. afgev. f

Handtekening: (invullen door Centraal Bureau)

5e RONDE

Volksopvoeding.

N. C. W. te H. f 20.90; J. M. v. d. G. te U. f 25.—; Mej. J. B. te L. f 1.50; B. J. M. te S. (mndl. bijdr.) f 10.—; Mej. C. A. v. E. te Z. f 20.—; J. v. d. B. te A. f 25.—; Utrecht lijst 227 en 234 f 61.—; totaal f 163.40; totaal generaal f 2245.92.

Kasfonds.

Mej. H. W. S. te R. f 3.—; F. G. U. te A. f 25.—; totaal f 28.—; totaal generaal f 356.04.

JONGEREN!

Hebben de jongeren belangstelling voor het humanisme? Is er interesse voor een nauwere aanensluiting van jongeren uit humanistische kringen? Wij zouden er graag iets over horen uit de kring onze lezers en belangstellenden. Stuur ons zo kort mogelijk geformuleerd Uw mening. Met name overwegen we de mogelijkheid van de organisatie van een kamp voor Jongeren in Juli of Augustus. Wie zou daar voor voelen? Leeftijd ongeveer 16—25 jaar. Kosten voor een week ongeveer f 17.50.

Welke jongeren zouden er in principe voor voelen deel te nemen aan een jongerenkamp, te organiseren door het Humanistisch Verbond? Invulling van onderstaande strook verplicht nog niet definitief tot deelname. **Omgaand** inzenden aan het Centraal Bureau, Weerdsingel O.Z. 80, Utrecht.

Naam: we lid van het Hum. Verbond.
Adres: geen
Leeftijd: jongen Plaats
Lid (gewest) van een jeugdbeweging.
(Welke): zou in principe graag deelnemen aan een jongerenkamp van het H. V. à f 17.50.

Spraak-, stem- en ademhalingsverbetering spreekvaardigheid en uitspraakverbetering

behandeling van kinderen en volwassenen o.a. bij:

stotteren stemfouten
lispelen heesheid
laat spreken neuzig spreken
spraakverlies na ziekte gehemelte spleet

En op medisch advies: ademhalingsverbetering bij:

asthma en chronische bronchitis

ADRI M. HEYMANT & P. GOLDSCHMIDT

LOGOPAEDISTEN

ZUID

AMSTERDAM

OOST

JOH. VERHULSTSTR. 210

TRANSVAALKADE 13

Spreektijden: Dinsdag 13-13.30

Telefoon 54495. Spreektijden:

Vrijdag 18-18.30 uur

Dinsdag 19-19.30 en volgens

en volgens afspraak.

afpraak. minvermogensden:

Ma. en Do. 18-18.30 uur.

VRIJE ZIELSZORG

2 à 3 jaar thuisstudie. Opleiding tot

PSYCHOLOOG MET PCL-TITEL

Prospectus f 0.90 op Giro 200600 Incassobank Haarlem

de tiende muze

Een reeks vertalingen uit het Grieks en Latijn onder redactie van:
Dr Ida G. M. Gerhardt en Dr D. Loenen. Deze dagen verschijnen:

I PLATO'S VERDEDIGING VAN SOCRATES,
vertaald door Dr D. Loenen

II LUCRETIUS, DE NATUUR EN HAAR VORMEN.
Boek I en V. vertaald door Dr Ida G. M. Gerhardt

In deze serie zullen alleen vertalingen opgenomen worden, die aan de hoogste eisen voldoen, zodat de Nederlandse lezer, die zelf Grieks en Latijn niet of slechts met moeite kan lezen, de belangrijkste letterkundige producten der antieke cultuur in de best denkbare vorm kan leren kennen.

Prijs I f 2.50 gebonden; II f 4.95 gebonden.
Verkrijgbaar in de Boekhandel

VAN LOGHUM SLATERUS N.V. - ARNHEM